

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мірзоева Т.В. Особливості вітчизняного ринку лікарських рослин в умовах сьогодення / Т.В. Мірзоева // Інноваційна економіка, К. : 2013. – №6 – С. 209-212
2. Желага А.М. Лікарська рослинна сировина як основа для виробництва якісних фармацевтичних препаратів / А.М. Желага, Т.М. Безпала. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gisar.eu/ru/node/1618>
3. Щербак В. Г. Невизначеність і ризик у бізнес-діяльності промислового підприємства / В. Г. Щербак, О. В. Щербак // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4 (106). – С. 156-161.
4. Никитюк Ю.А. Інституціональні засади аналізу функціонування ринку лікарських рослин / Ю.А. Никитюк // АгроСвіт. – 2015. – № 7. – С. 8–12.
5. Павленчик Н.Ф. Ринок сільськогосподарської продукції: методологічні та методичні основи формування і функціонування: монографія / Н.Ф. Павленчик. – Львів: Ліга-Прес, 2014. – 392 с.
6. Огляд ринку лікарської рослинної сировини України 2016. – 2017. – К. : Сінергія. – 38 с.
7. Актуальні проблеми лікарського рослинництва в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com>
8. Іванух Р.А. Аграрна економіка і ринок / Р.А. Іванух, С.Л. Дусанівський, Є.М. Білан. – Тернопіль : Екон. Думка, 2003. – 256 с.

УДК 336.228:336.22**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ПОДАТКІВ
НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ**

Подаков Є.С. – к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський ДАУ»

В статті розглянуто теоретичні аспекти формування та впливу податків на фінансову безпеку підприємств України. Наведені та досліджені елементи системи забезпечення фінансової безпеки. Проаналізовано сучасну сферу оподаткування України.

Ключові слова: податки, податкова політика, фінансова безпека, державна стратегія.

Подаков Е.С. Теоретические аспекты влияния налогов на финансовую безопасность предприятий

В статье рассмотрены теоретические аспекты формирования и влияния налогов на финансовую безопасность предприятий Украины. Приведены и исследованы элементы системы обеспечения финансовой безопасности. Проанализированы современную сферу налогообложения Украины.

Ключевые слова: налоги, налоговая политика, финансовая безопасность, государственная стратегия.

Podakov Ye.S. Theoretical aspects of the impact of taxes on the financial security of enterprises

The article deals with theoretical aspects of formation and influence of taxes on the financial security of Ukrainian enterprises. The elements of the financial security system are presented and investigated. The modern sphere of taxation of Ukraine is analyzed.

Keywords: *taxes, tax policy, financial security, state strategy.*

Постановка проблеми. Поняття фінансової безпеки насамперед асоціюється з можливими загрозами, які пов'язані з системою оподаткування і які призводять до матеріальних і фінансових втрат. Податкові загрози можуть існувати як з боку самих підприємств у вигляді не дотримання податкової дисципліни, податкового планування, а також з боку держави у вигляді встановленої системи оподаткування, здійснення різного роду податкових перевірок тощо.

Податки і податкова політика є найважливішими елементами системи забезпечення фінансової безпеки держави в цілому і кожного окремого підприємства зокрема. Важливим фактором безпеки підприємництва є методи економічного регулювання з боку держави, і, в першу чергу - рівень податків та податкова політика. В сучасних умовах роль податків особливо зростає, оскільки вони є єдиним інструментом, за допомогою якого держава формує централізовані фонди фінансових засобів, необхідних для забезпечення національної та фінансової безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі проблеми щодо фінансової безпеки підприємства, її податкової складової, а також питання оподаткування загалом знайшли своє відображення в численних наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, а саме: М. Азарова, В. Андрущенко, О. Ареф'євої, А. Аронова, О. Барановського, В. Білостоцької, В. Бурцева, З. Варналія, В. Вишневського, О. Власюка, В. Гейця, Б. Губського, О. Десятнюк, М. Єрмошенка, Т. Єфименко, А. Козаченка, С. Лондара, В. Мельника, П. Мельника, В. Мунтіяна, В. Пономарьова, Л. Сідельникової, А. Соколовської, А. Сухокурова, В. Шлемка, Ф. Ярошенка та інших.

Постановка завдання. Основними завданнями даного дослідження є теоретичне обґрунтування впливу податків на фінансову безпеку підприємств.

Методологічною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених і нормативно-правові акти з питань оподаткування підприємств та фінансової безпеки підприємства. Методичною базою дослідження стали загальнонаукові економічні методи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах дієздатність економічної системи залежить від ефективності управління в сфері оподаткування. Податки - дуже складна і надзвичайно впливова на всі економічні явища та процеси фінансова категорія. Можна без перебільшення сказати, що, з одного боку, податки - це фінансове підґрунтя існування держави, мірило її можливостей у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту народу. Із другого боку, податки - це знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі. Їх мобілізація й використання зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп, між якими точиться жорстока боротьба за форми й методи розподілу та перерозподілу, які в історії цивілізації спричиняли соціальні потрясіння та війни [7]. На сьогодні податки - це найефективніший інструмент впливу на суспільне виробництво, його динаміку і структуру, на розвиток науки і техніки, масштаби соціальних гарантій населенню.

Правове регламентування у сфері оподаткування починається з установлення складу - податкової системи. Ставши на шлях розбудови своєї державності, Україна почала створення самостійної податкової системи. На сьогоднішній день податкова система України пройшла декілька етапів реформування. Останній етап реформування це зміни до Податкового кодексу України від 28 грудня 2014, які суттєво змінили правила оподаткування і почали діяти з 1 січня 2015 року [1].

Перша зміна це зменшення кількості податків. З 01.01.2015р. в Україні зменшено кількість податків з 22 до 9 в основному за рахунок групування. Проте, окремі податки скасовано повністю.

Скасовано наступні податкові збори: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності; збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства [8].

Як наслідок маємо наступну систему податків з 01.01.2015 року, яка змінювалася протягом останніх років і має вигляд у 2017 році:

1. Податок на прибуток підприємств;
2. Податок на доходи фізичних осіб;
3. Податок на додану вартість;
4. Акцизний податок;
5. Екологічний податок;
6. Єдиний соціальний внесок;
7. Податок на майно (нерухомість, земля).
8. Єдиний податок (єдиний, ФСП).
9. Військовий збір.

Таке «укрупнення» податків свідчить про ознаки формалізму розробленої Концепції, навряд чи дозволить покращити інвестиційний клімат України, підвищити її позиції в рейтингу легкості сплати податків Paying Taxes, який є складовою частиною рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business, а навпаки, може створити додаткові проблеми. Хоча за 2016 рік Україна в цих рейтингах отримала певне(незначне) покращення.

Особливості побудови системи управління податковою безпекою підприємств у кожній країні визначаються бюджетним устроєм, роллю держави в економіці країни, рівнем економічної інтеграції країн, традиціями. Аналіз зарубіжного досвіду організації податкової безпеки підприємницьких структур виявив, що особливістю податкового контролю у розвинених країнах є його спрямованість на виховання податкової законслухняності. Тому зарубіжні держави застосовують різні заходи з підвищення рівня дисципліни платників податків.

Однією з найважливіших складових економічної безпеки держави є фінансова безпека. Без забезпечення стійкої фінансової безпеки практично неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед сучасною Україною. Проте для формування дієвої моделі забезпечення фінансової безпеки передусім необхідно з'ясувати, що ми вкладаємо в це поняття, які чинники впливають на її дотримання, як окремі елементи цієї категорії можуть бути скоординовані у своєму розвитку. Наявність великої кількості аспектів фінансової безпеки держави, складність вибору оптимального варіанту її гарантування об'єктивно

викликають потребу застосування комплексного підходу до аналізу цієї сфери життєдіяльності України.

Поняття фінансової безпеки достатньо широке, як і тлумачення фінансів - системи економічних відносин між людьми у процесі створення та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів. Цілком логічно, що фінансова безпека є складною багаторівневою системою, а тому потребує комплексного вивчення.

Державна стратегія фінансової безпеки зобов'язана чітко визначити об'єкти, сили, засоби і способи забезпечення безпеки всіх суб'єктів фінансових відносин. Слід пам'ятати і те, що фінансова безпека не є продуктом одного державного відомства, її рівень залежить від рівня розвитку економіки, політики, демократії в суспільстві. Ось чому формування фінансової безпеки України суттєво ускладнене процесами формування принципово нової для нас моделі суспільства.

Для економічного зростання та успішного функціонування національної економіки необхідно створити зрозумілу, стабільну, ефективну податкову систему. Наявна податкова система є непомірним тягарем для товаровиробників, пригнічує виробництво, провокує несплату податків у бюджет держави і створює серйозну загрозу економічній безпеці України.

Фінансова безпека підприємства - забезпечення умов збереження комерційної таємниці, інтелектуальної власності та інформації, захищеність підприємства від негативного впливу зовнішнього середовища та впливу податкової політики, тобто здатність підприємства протистояти несприятливому зовнішньому впливу, а також здатність швидко реагувати на різноманітні зовнішні загрози.

Умови забезпечення фінансової безпеки підприємства наступні: високий ступінь гармонізації й узгодження фінансових інтересів підприємства з інтересами оточуючого середовища та інтересами його персоналу; наявність на підприємстві стійкої до загроз фінансової системи, яка спроможна забезпечувати реалізацію: фінансових інтересів, місії і завдань; збалансованість і комплексність фінансових інструментів і технологій, які використовуються на підприємстві; постійний і динамічний розвиток фінансової системи (підсистеми) підприємства.

Об'єктом фінансової безпеки підприємства виступає фінансова діяльність підприємства, безпеку якої необхідно забезпечити (фінансова діяльність - це процес, на який спрямовується функціонування підсистеми забезпечення фінансової безпеки).

Суб'єкти фінансової безпеки - це керівництво підприємства і його персонал незалежно від займаних посад і виконуваних обов'язків.

Предмет фінансової безпеки підприємства полягає у діяльності суб'єктів фінансової безпеки як реалізації принципів, функцій, стратегічної програми або конкретних заходів з забезпечення безпеки, яка спрямована на об'єкти фінансової безпеки.

Основна мета забезпечення фінансової безпеки впливає із сутності фінансової безпеки підприємства і полягає у безперервному й сталому підтриманні такого стану фінансової діяльності, який характеризується збалансованістю і якістю всіх фінансових інструментів, технологій і фінансових послуг, які

використовуються підприємством, стійкістю до впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також - розвиток цієї системи.

Процес забезпечення фінансової безпеки вимагає здійснення інформаційно-аналітичної роботи, результати якої є необхідною умовою для оцінки рівня та аналізу факторів, що впливають на рівень фінансової безпеки підприємства. Функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення є обов'язковим для правильної та оперативної оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання, прогнозування потенційних загроз та дотримання достатності фінансових ресурсів для своєчасного виконання зобов'язань.

В основі податкової безпеки підприємства лежить оцінка податкових ризиків і податкового навантаження шляхом використання спеціальних методів та інструментів з оцінки їх впливу на фінансову безпеку й ефективність діяльності підприємства.

Одними із найвагоміших ризиків, які впливають на рівень фінансової безпеки є податкові ризики, які в разі їх неврахування спричиняють зниження рівня фінансової безпеки. Тому необхідно систематично проводити моніторинг та управління податковими ризиками з метою їх ліквідації чи мінімізації, що є завданням податкового менеджменту.

Податковий ризик - це ймовірність виникнення потенційної загрози для платника податків понести фінансові втрати внаслідок несплати податків, недотримання законодавчих актів, здійснення податкових правопорушень.

До основних податкових ризиків відносять: ризик несплати податків - призводить до негативних наслідків для платника податків у вигляді штрафів, пені; ризик податкового контролю - призводить до виникнення санкцій і втрат внаслідок недотримання платниками податків законодавчих податкових актів; ризик посилення податкового навантаження, диференційований за видами господарської діяльності і податкам в залежності від податкових ставок, пільг; ризик карного переслідування податкового характеру - призводить до суттєвих фінансових втрат платника податків, або втрати свободи платника податків за здійснення податкових правопорушень, передбачених законодавством.

Чисельність видів податкового ризику, а також способів досягнення раціонального податкового навантаження, що визначається факторами зовнішнього середовища і внутрішніми параметрами підприємства, вимагає відповідної класифікації з метою ефективного управління в рамках забезпечення фінансової безпеки підприємства. Наслідки податкових ризиків виявляються у фінансових втратах підприємства, зменшенні його чистого прибутку, зниженні інвестиційної привабливості, втраті його фінансової стійкості і безпеки.

Індикаторами податкової безпеки підприємства є: наявність кваліфікованих кадрів; ефективність податкового менеджменту на підприємстві; рівень податкового планування; рівень податкового навантаження; стратегія податкової поведінки платника; вибір системи оподаткування [5].

Високий рівень податкової безпеки для підприємств має забезпечуватись шляхом регулювання таких її складових: рівень податкового навантаження на підприємство; співвідношення сплачуваних податків та доходів підприємства; дотримання податкової дисципліни; достовірний облік, аналіз, конт-

роль фінансової діяльності; доступність податкових нормативно-правових актів; моніторинг та усунення податкових ризиків [4].

Належне управління податковою безпекою створює необхідні передумови для провадження державою ефективної економічної політики. Сьогодні в Україні найбільшою загрозою підприємництву є політика держави щодо маніпулювання податками, що спричиняє негативні явища в економіці, соціальну напруженість, не передбачувані зміни кон'юнктури ринку. Розбудова цілісної системи управління податковою безпекою є важливим кроком у забезпеченні функціонування системи економічної безпеки суб'єктів підприємництва.

Податкова безпека підприємства - це фінансово-економічний стан платника податків, який забезпечує мінімізацію податкових ризиків шляхом дотримання податкової дисципліни (вчасно і в повному обсязі сплачуються податки), за умови забезпечення захисту платників податків з боку державних органів [9].

Можна визначити наступні напрями впливу податкової безпеки як основи фінансового середовища на діяльність підприємств:

1. Подвійне оподаткування змушує підприємства приховувати свої прибутки та оприлюднювати недостовірну звітність. Наприклад, подвійне оподаткування дивідендів змушує здійснювати ці виплати незаконно (без оформлення відповідних документів) або спрямовувати всю суму прибутку на розвиток діяльності, що не сприяє залученню інвесторів до таких підприємств.

2. Існування суперечностей у законодавстві та неоднозначність деяких його положень призводить до невірної трактування нормативних актів та, відповідно, виникнення податкових правопорушень з боку підприємств-платників податків тощо.

3. На діяльність підприємств також може впливати рівень організації роботи відповідних податкових інспекцій, високе податкове навантаження тощо.

Податкова безпека підприємства як фактор стабільності здійснює значний вплив на його ефективну діяльність. Основою формування фінансової безпеки підприємства є визначення її структурних складових, аналіз та оцінка існуючих загроз за кожною складовою, а також розробка заходів для нейтралізації та попередження можливих небезпек, що забезпечать стабільне функціонування суб'єкта господарювання.

Висновки. На фінансову безпеку впливає дія численних внутрішніх і зовнішніх загроз. Забезпечення ж дієвої системи фінансової безпеки передбачає з'ясування і систематизацію явищ, подій, дій, настання або здійснення яких прямо чи опосередковано може становити загрозу тому чи іншому суб'єкту фінансової безпеки або елементу фінансово-кредитної сфери.

Так склалося, що основні загрози фінансовій безпеці України виходять саме з середини держави, і на них сьогодні необхідно звернути першочергову увагу. Це, зокрема: недосконалість і незавершеність законодавства з питань фінансово-кредитних відносин; неадекватна фінансово-економічна політика; неефективність податкової системи, масове ухилення від сплати податків; недосконалість бюджетної системи, низький рівень бюджетної дисципліни і надмірний дефіцит Державного бюджету України; низький рівень інвестиційної діяльності; зростання тіньової економіки, посилення її криміналізації, не-

легальне переливання коштів за кордон; недорозвиненість фондового та страхового ринків; зростання внутрішнього й зовнішнього боргу країни; розбіжність інтересів банківської системи і потреб реального сектора економіки; помилки, прорахунки, зловживання (корупція, нецільове використання бюджетних коштів, розкрадання, безгосподарність, різноманітні злочини економічного характеру) в управлінні фінансовою системою.

До зовнішніх загроз належать: невідповідне зовнішньоторговельне сальдо; залежність від зарубіжних кредитів та зарубіжної допомоги; нераціональне використання зарубіжних кредитів; зростання зовнішнього боргу; активна участь іноземного капіталу у тіньовій економіці тощо.

Основними чинниками генези зовнішніх загроз фінансовій безпеці України є: стрімкий розвиток процесу транснаціоналізації економічних зв'язків, інтернаціоналізації світового господарства, глобалізації, інтеграції фінансових ринків; наростання величезної маси капіталів, висока мобільність яких викликає напругу, високий рівень концентрації на макроекономічному та глобальному рівнях; висока рухливість і взаємозв'язки фінансових ринків на основі новітніх інформаційних технологій; різноманіття фінансових інструментів і високий рівень їхнього динамізму; взаємопроникнення внутрішньої й зовнішньої політики держав, які залежать від світових фінансів; зростання конкуренції між державами в економічній та іншій сферах, використання потужних економічних факторів стратегії завоювання світового економічного простору; висока залежність національних економік, особливо бюджетного сектора, від іноземного короткострокового спекулятивного капіталу; глобальне збільшення нестійкості світової фінансової системи, зародження загрозливих кризових тенденцій, нездатність сучасних фінансових інститутів, у тому числі міжнародних, щодо ефективного їх контролю.

За кожним із видів загроз об'єктивно шикується великий перелік наслідків негативного впливу на фінансову безпеку. Серед них слід виділити: заборгованість з виплати заробітної плати, пенсій, соціальної допомоги; зростання державного боргу; недофінансування бюджетних видатків; системне ухилення від сплати податків та інших обов'язкових платежів; недоступність кредитних ресурсів; скорочення інвестицій, погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання; зростання інфляції тощо. Кожен із наслідків має свій зміст та методику вивчення і прийняття рішень.

Оподаткування як фактор фінансової безпеки передбачає наявність високоефективної податкової системи, збалансованість усіх її елементів, оптимальний рівень оподаткування. Податкова складова фінансової безпеки підприємства характеризується як джерело ресурсного забезпечення; інструмент впливу на економічні та соціальні процеси (регулююча функція податків); засіб податкової політики з підтримки підприємницької діяльності та добробуту громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Податковий кодекс України №655-VIII від 17.07.2015 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // www.rada.gov.ua
2. Амоша О. До питання про оцінку рівня податків в Україні / О. Амоша, В. Вишневський // Економіка України. - 2012. - № 6. - С. 11-19

3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
4. Грачов О.В. / Податкова безпека як невід’ємна складова економічної безпеки підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010 - №29. – С.86-88.
5. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: Наук. монографія. – К.: Національна академія управління, 2010. – 232 с.
6. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства: Навч. посібник для студ.вищ. закл. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 256 с.
7. Кислиця А.В. Теоретичні підходи до трактування ефективності податків // Економіка та держава.– 2008. - № 10 – С. 30-33.
8. Податкова реформа 2015 [Електронний ресурс] // <http://from-ua.com/articles/337229-podatkovareforma-2015.html><http://from-a.com/articles/337229-podatкова-reforma-2015.html>
9. Стратегічне управління національним економічним розвитком: монографія: в 2 т. / За редакцією О.В. Кендюхова. – Донецьк: ДВНЗ "ДонНТУ", 2013. – Т.2. – 392 с.

УДК 339.564.4

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ДО УМОВ РИНКУ ЄС

Прищепо В.С., магістрант,
Фомішина В.М., д.е.н., професор,
Херсонський національний технічний університет

У статті аналізуються основні проблеми та бар'єри, пов'язані з виходом вітчизняних експортерів рослинної продукції на ринки ЄС. Досліджується сертифікаційний механізм ЄС щодо контролю якості та безпеки імпортованої продукції. Аналізуються основні сертифікаційні вимоги ринку Європи продукції України.

Ключові слова: ринок ЄС, сучасні проблеми, бар'єри, сертифікація, рослинна продукція.

Прищепо В.С., Фомішина В.М., *Прикладные аспекты адаптации экспортной деятельности предприятий Украины в условиях рынка ЕС*

В статье анализируются основные проблемы и барьеры, связанные с выходом отечественных экспортеров растительной продукции на рынки ЕС. Исследуется сертификационный механизм ЕС по контролю качества и безопасности импортируемой продукции. Анализируются основные сертификационные требования рынка Европы продукции Украины.

Ключевые слова: рынок ЕС, современные проблемы, барьеры, сертификация, растительная продукция.

Pryshchepo V.S., Fomishina V.N. *Applied aspects of the adaptation of export activity of Ukrainian enterprises to EU market conditions*

The article analyzes the main problems and barriers, connected with entry of domestic plant product exporters into the EU markets. It researches the EU certification mechanism for quality